

KURSUSKATALOG

Hold fast i dig selv, når ord og adfærd krænker

Få styr på juraen

Hvem er de 'bedre begavede' udviklingshæmmede?

Identificer risikoen for ny kriminalitet

Hvad ligger der bag 'mentalisering' og 'affektregulering'?

Kulturmødet i det sociale felt

Misbrug – forstå trangen og udforsk metoder

Den udviklingshæmmede seksualkrænker

NDU

NETVÆRKET
VEDRØRENDE
DOMFÆLDTE
UDVIKLINGS-
HÆMMEDE

NDU'S KURSER 2010 – 2011
- BLIV KLOGERE PÅ KORT TID

INDHOLD

Kursus 1: Naviger sikkert blandt udviklingshæmmede med krænkende adfærd	side 3
Kursus 2.1: Udfordringer i gråzonen mellem servicelov og straffelov	side 4
Kursus 2.2: Profil af 'de godt begavede' udviklingshæmmede	
Kursus 3: Hvordan vurderer man risiko for ny kriminalitet?	side 5
Kursus 4.1: Forstå dem, der ikke helt forstår sig selv og andre – om affektregulering og mentalisering	side 6
Kursus 4.2: Kulturmødet i det sociale felt	
Kursus 5: Misbrug – trang, behandling og anerkendte metoder	side 7
Kursus 6: Når den udviklingshæmmede er seksualforbryder	side 7
Praktiske oplysninger	side 8

Indsatsen over for sigtede og domfældte udviklingshæmmede bliver stadig mere kompleks – og behovet for mere viden vokser tilsvarende. For at give mulighed for et hurtigt og målrettet kompetenceløft udbyder det landsdækkende Netværk vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede (NDU) nu seks forskellige kurser á to dages varighed.

Underviserne er plukket blandt landets mest erfarne inden for deres felt. Undervisningsformen vil variere. Nogle kurser vil være redskabsorienterede, så man umiddelbart kan gå tilbage på arbejde og tage den nye viden i brug. Andre sigter i højere grad mod en teoretisk forståelse af de problematikker og metoder, der bliver gennemgået.

Det første kursus begynder i juni 2010, og det sidste slutter i april 2011.

Vi anbefaler, at man tilmelder sig hurtigt – uanset hvor mange kursusforløb, man ønsker, da der som regel er rift om pladserne.

God fornøjelse

NDU

Netværket vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede (NDU), Engtoften 5, 8260 Viby J

I NDU indgår ledere og medarbejdere i forvaltninger og botilbud, som arbejder med sigtede og domfældte udviklingshæmmede. Netværket retter sig også mod andre instanser, som tager del i indsatsen: Politi, retsinstanser, kriminalforsorg og retspsykiatri.

NDU skal blandt andet:

- opsamle og formidle viden og praksiserfaringer
- sikre kvalitet og udvikle metoder
- identificere problemer i gråzonen mellem straffe- og serviceloven

NDU's sekretariat

Seniorkonsulent, cand.scient.pol.
Lars Sandberg
lars.sandberg@ps.rm.dk

Kommunikationsmedarbejder
Henriette Stevnhøj Pedersen
henriette.stevnhøj.pedersen@ps.rm.dk

Sekretær
Connie Brorsen
connie.brorsen@ps.rm.dk
Telefon 87 28 81 00

Tilmelding til kurserne sker enkeltvis på www.ndu.dk.

Kataloget findes på www.ndu.dk eller kan bestilles på ndu@rm.dk

Oplag: 2000
Grafisk tilrettelæggelse: Pia Jensen, WDC
Tryk: Scanprint as

Februar 2010

KURSUS 1: Naviger sikkert blandt udviklingshæmmede med krænkende adfærd

Indhold

Groft og nedladende sprog, seksuelle hentydninger og ytringer, trusler og chikane. Det kan være psykisk belastende, når personalet bliver udsat for beboeres krænkende og intimiderende adfærd.

Hvordan ser den typiske personprofil ud for domfældte udviklingshæmmede med en sådan adfærd? Hvorfor taler de på den måde? Hvordan forebygger du, at konflikter eskaleres? Hvilken strategi bruger du, når en situation alligevel ender i det 'røde felt'? Hvilke særlige krav stiller det til personalet at arbejde i en sådan atmosfære?

Undervisningen sætter fokus på, hvordan personalet kan fastholde en professionel tilgang til beboere med grænseoverskridende adfærd, så man undgår at brænde ud. Der vil blive arbejdet aktivt med egne handlemuligheder, konflikthåndteringsredskaber og metoder til systematisk erfaringsdeling. Deltagerne vil blandt andet få indblik i, hvordan man kan bearbejde oplevelser og håndtere udfordringer via debriefing.

Undervisningen vil også omhandle de psykiatriske overbygninger, en del domfældte kan have: Empatiforstyrrelser, umoden og usikker identitet, begrænsede psykiske ressourcer, lav frustrationstærskel og unuanceret følelsesliv, som kan resultere i et krænkende sprog og hyppig brug af splitting og projektion.

Undervisningen vil veksle mellem teori, gruppearbejde, øvelser, plenumdiskussioner, rollespil og cases. Hver deltager skal have en case med fra sin egen arbejdsplads.

Undervisere

Cand.psych. Gaia Inge Nedergaard, Voksen Handicapafdelingen i Århus Kommune. Hun har i mange år arbejdet i statsligt, amtsligt og kommunalt regi med fokus på supervision, coaching og psykoterapi. Har også egen virksomhed, hvor hun arbejder med leder-, personale- og organisationsudvikling.

Cand.psych. Hanna El-kholy, El-kholy&Philipsen – Erhvervspsykologisk sparring, Risskov. Hun har speciale i psykisk arbejdsmiljø og stress, arbejder med kommunikation, konflikthåndtering, testning, coaching og teamudvikling. Har før arbejdet med udsatte unge og rekruttering.

Tidspunkt: 17. juni 2010 kl. 10.00 – 17.00
18. juni 2010 kl. 8.30 – 15.00

Pris: 5.300 kroner

Tilmelding: Senest 15. april 2010 på www.ndu.dk

KURSUS 2.1: Udfordringer i gråzonen mellem servicelov og straffelov

Indhold

Regelgrundlaget for arbejdet med sigtede og domfældte udviklingshæmmede er sammensat og komplekst – og rejser en række udfordringer især for det kriminalpræventive tilsyn og den socialpædagogiske indsats i boformerne.

Undervisningen vil give indblik i de muligheder og begrænsninger, retsplejelovens, servicelovens og straffelovens bestemmelser og tilhørende bekendtgørelser, vejledninger og meddelelser skaber. Hvilke konkrete udfordringer og gråzonenproblemer støder man på i den daglige indsats? Hvordan kan man håndtere disse på en hensigtsmæssig måde? Hvad kan og må man gøre? Og hvad må man ikke? Det kan være i forbindelse med varetægt/mentalundersøgelse, anbringelser, udgang, magtanvendelser, tilbageholdelser, tilsyn, værger/-bistandsværger mv.

Undervisere

Cand.jur. Susanne Baymler Bonde, Aalborg Kommune. Formand for de nordjyske kommuners samråd.

Cand.jur. Merete Keis Schrøder, Region Sjælland. Konsulent i forhold til anbringelser på Kofoedsminde.

De har begge arbejdet med juraen på området i over 10 år og er medlemmer af NDU's videnssteam. De står bag den juridiske del af håndbogen *Sigtede og domfældte udviklingshæmmede under kommunalt tilsyn – en håndbog om lovregler og pædagogiske udfordringer*.

KURSUS 2.2: Profil af 'de godt begavede' udviklingshæmmede

Indhold

Hovedparten af de domfældte er udviklingshæmmede i lettere grad eller må ligestilles hermed. Men hvad indebærer det at være lettere udviklingshæmmede? Hvad kendetegner deres kognitive forståelse og udviklingsniveau? Hvordan opfatter de sig selv og deres omverden? Hvad betyder det for deres adfærd? Og hvordan kan man støtte dem og forebygge ny kriminalitet?

Undervisningen har som mål at give deltagerne indblik i selve udviklingshæmningen og de særlige vanskeligheder, der kendetegner lettere udviklingshæmmede: Den konkrete tænkning, det ujævne funktionsniveau, den lave frustrationstærskel, de mangelfulde eksekutive funktioner og problemerne med at skabe overblik. Målet er også at sætte fokus på psykiske og sociale vanskeligheder, der ofte ledsager udviklingshæmningen: Den følelsesmæssige umodenhed og skrøbelige personlighedsfunktion, den mangelfulde indlevelsessevne samt angsten for svigt, afvisning og nederlag og frygten for at afsløre egen svaghed og sårbarhed.

Underviser

Cand.psych. Trine Reippuert Knudsen, Center for Oligofrenipsykiatri, Århus Universitetshospital, Risskov. Hun arbejder med psykoterapi, neuropsykologiske undersøgelser, supervision, konsulentbistand og vidensformidling.

Hun har særlig erfaring med terapeutiske samtaler med lettere udviklingshæmmede og med de neuropsykologiske, sociale og følelsesmæssige vanskeligheder, der ofte præger dem.

Tidspunkt: 29. september 2010 kl. 10.00 – 17.00 – Udfordringer i gråzonen mellem servicelov og straffelov
30. september 2010 kl. 8.30 – 15.00 – Profil af 'den godt begavede' udviklingshæmmede

Pris: 5.600 kroner

Tilmelding: Senest 24. juni 2010 på www.ndu.dk

KURSUS 3: Hvordan vurderer man risiko for ny kriminalitet?

Indhold

Hvordan identificerer og mindsker man voldsrisiko hos personer, som er potentielt voldelige? I arbejdet med personer, som har begået personfarlig kriminalitet, er det en kerneopgave løbende at vurdere og håndtere risiko for tilbagefald til kriminalitet. Udgangspunktet for arbejdet med risikovurderinger er, at risiko er dynamisk og påvirkelig, og at forskellige faktorer i og omkring personen udgør den aktuelle voldsrisiko. En systematisk tilgang til dette arbejde er vigtig i forhold til vurdering og håndtering af voldelige personer.

Undervisningen har to overordnede mål: At give deltagerne en udvidet viden om fundamentet for systematiske risikovurderinger, og at give deltagerne indsigt i, hvordan denne viden i praksis kan bruges i forhold til daglige vurderinger og til håndtering af risiko for forskellige typer af personfarlig kriminalitet.

Underviser

Ph.d. i psykologi Liselotte Pedersen, Psykiatrisk Center Sct. Hans. Hun er specialiseret inden for risikovurderingsområdet og arbejder med undervisning og supervision af forskellige faggrupper i forhold til vurdering, monitorering og håndtering af potentielt voldelige patienter og ligeledes med forsknings – og udviklingsprojekter om implementering af risikovurderinger i det daglige arbejde.

Tidspunkt: 24. november 2010 kl. 10.00 – 17.00
25. november 2010 kl. 8.30 – 15.00

Pris: 4.600 kroner

Tilmelding: Senest 22. september 2010 på www.ndu.dk

KURSUS 4.1: Forstå dem, der ikke helt forstår sig selv og andre – om affektregulering og mentalisering

Indhold

Nogle mennesker har svært ved at forestille sig, at der ligger forskellige følelser, behov, ønsker og motiver bag egen og andres adfærd. Det kaldes nedsat evne til mentalisering. Og de har ofte en forringet evne til at identificere, forstå, rumme og udtrykke følelser på en passende måde – også kaldet mangelfuld affektregulering.

Dette kursus vil introducere deltagerne for begreber og tilgange, der er på fremmarch og allerede synes effektive i forhold til mennesker med sådanne vanskeligheder og typisk ringe sociale færdigheder. Med afsæt i tilknytningsteorien præsenteres således modeller, der forklarer den normale udvikling af opmærksomhedskontrol, affektregulering og mentalisering – og hvordan traumer, miljøpåvirkninger og genetiske dispositioner kan forstyrre denne udvikling. Det kan føre til forskellige personlighedsforstyrrelser. Undervisningen vil gennemgå eksempler herpå.

Herefter vil en række redskaber (simpelt mentaliseringsbaseret interventionshierarki) blive gennemgået og drøftet med udgangspunkt i cases.

Underviser

Specialeansvarlig overlæge Morten Kjølbye, leder af Klinik for Personlighedsforstyrrelser, Århus Universitets-hospital, Risskov, hvor der blandt andet diagnosticeres og behandles mennesker med borderline eller emotionel ustabil personlighedsforstyrrelse.

KURSUS 4.2: Kulturmødet i det sociale felt

Indhold

Stadig flere borgere med anden etnicitet end dansk dukker op som brugere i det sociale system. De kommer fra andre kulturer, som har et væsentligt anderledes syn på handicap, diagnoser, behandling og sundhedsvæsen.

Det er let at blive enige om, at man ikke forstår hinanden. Men professionelle skal passe på med ikke at diskvalificere sig selv for hurtigt, når de møder borgere med anden etnisk oprindelse end dansk. Vi kender undskyldningerne: 'jeg kender ikke den kultur, patienten kommer fra' eller 'vi forstår ikke hinanden'. Risikoen for, at man holder op med at spørge eller reagerer uhensigtsmæssigt, er nærliggende, og så får borgeren med anden etnisk baggrund end dansk ikke den samme information og behandling som andre borgere.

Hvordan undgår vi at blive ramt af berøringsangst for det ukendte eller optræde med misforstået politisk korrekthed? Hvad betyder det for kommunikationen og behandlingen, at en borger kommer fra Somalia? Og hvis han oven i købet har et mentalt handicap eller er psykisk syg?

Undervisningen vil fokusere på migrationsproblematikken, familiestrukturer, Post Traumatisk Stressforstyrrelse og andre komplekse problemstillinger, der følger med bestemte befolkningsgrupper.

Deltagerne vil få et indblik i de særlige forhold, der er omkring borgere med anden etnicitet, som søger behandling og støtte i det danske social- og sundhedsvæsen.

Underviser

Cand.psych. Birte Valbjørn, Team for Tværkulturel Psykiatri, Region Midtjylland. Hun er specialist i psykotraumatologi og har erfaringer med behandling af patienter med anden etnisk baggrund. Hun har sidefag i arabisk og mellemøststudier fra Syddansk Universitet.

Tidspunkt: 8. februar 2011 kl. 10.00 – 17.00 – Forstå dem, der ikke helt forstår sig selv og andre – om affektregulering og mentalisering
9. februar 2011 kl. 8.30 – 15.00 – Kulturmødet i det sociale felt

Pris: 4.600 kroner

Tilmelding: Senest 7. december 2010 på www.ndu.dk

KURSUS 5:

Misbrug – trang, behandling og anerkendte metoder

Indhold

Beboeres misbrug af alkohol og/eller euforiserende stoffer er et kendt problem på botilbud og opholdssteder. I takt med at der bliver stadig flere 'intelligensmæssigt set bedre fungerende' dømmte udviklingshæmmede med adgang til sælgere og pushere af rusmidler, er det let at forudse, at problemet tilsvarende vokser.

En misbrugende beboer på et bosted kan være en uhyre svær opgave. Praktisk og juridisk kan det være vanskeligt at forhindre et misbrug, og hvis beboeren heller ikke er motiveret for at tage imod behandling, kommer personalet ofte til kort.

Undervisningen vil komme ind på forståelsen for sammenhæng mellem psykisk lidelse og præferencer i forhold til rusmidler. Hvad vil det sige at have et misbrug? Hvem er i størst risiko for at havne i misbrug, og hvad er teknikken bag en motiverende samtale? Hertil kommer gennemgang af mulighederne for medicinsk dæmpning af trang til alkohol og stoffer.

Deltagerne vil få indblik i det oprindelige norske koncept: 'På vej til et bedre liv', som er en gruppebaseret social færdighedstræning i forhold til mennesker med få kompetencer. Konceptet har vist sin styrke i misbrugsbehandling hos mennesker med blandt andet skizofreni og ADHD og typisk også betydelige kognitive vanskeligheder. Undervisningen vil være en kombination mellem teori, diskussion i grupper og i plenum og cases. Hver deltager får mulighed for at udarbejde en case fra sin arbejdsplads, som sendes til underviserne forud for undervisningsdagene.

Undervisere

Cand.psych. Jørgen Pallesen, Team for Misbrugspsykiatri, Region Midtjylland. Han er specialist i arbejds- og organisationspsykologi og har erfaringer med ambulant psykologisk behandling af personer med dobbeltdiagnose,

motivation til livsstilsændringer, psykologisk behandling og støtte i forandringsprocesser, efterbehandling og vedligeholdelse af misbrugspsykiatrisk behandling. Desuden har han erfaring med behandling af stress, traumer, angst, depression, misbrug og familiebehandling.

Speciallæge i psykiatri Henning Lauge, Misbrugspsykiatrisk Klinik i Århus og overlæge ved Team for Misbrugspsykiatri, Region Midtjylland. Han arbejder med projekt 'Bedre udredning' sammen med Århus Kommune. Han har

erfaring med udredning og behandling af ADHD hos mennesker med misbrug, kriminalitet og dårlig social funktion.

Tidspunkt: 8. marts 2011 kl. 10.00 – 17.00
9. marts 2011 kl. 8.30 – 15.00

Pris: 4.600 kroner

Tilmelding: Senest 4. januar 2011 på www.ndu.dk

KURSUS 6:

Når den udviklingshæmmede er seksualforbryder

Indhold

Hvad får en udviklingshæmmed person til at begå en seksuel forbrydelse? Afspejler krænkelsen et umodent mentalt niveau, og er den eventuelt udtryk for mangelfulde sociale kompetencer? Har krænkelsen baggrund i en personligheds-mæssig afvigelse eller forstyrrelse som for eksempel karakterafvigelse? Og er der tale om en perversion? Hvad er en perversion egentlig?

Sideløbende kan der være andre problematikker og dilemmaer for personalet: Kan man på en og samme tid være vogter og behandler? Hvorfor vækker grove forbrydelser væmmelse og afsky – ikke kun i offentligheden, men også i personale? Og hvilken betydning har de følelser for behandlingen? Spiller menneskesynet en rolle for opfattelsen af den domfældte og for behandlingen?

Svarene er afgørende for, at behandlingen kan rettes mod de reelle problematikker på en etisk og fagligt forsvarlig måde.

Undervisningen har to mål: At formidle en sammenhængende, vidensbaseret forståelse af den udviklingshæmmedes personlighedsforvaltning og hans forbrydelse til brug for behandlingsplanlægningen, og at befordre systematik i det socialpædagogiske arbejde med henblik på at øge muligheden for evaluering af behandlingsarbejdet.

Underviser

Mag.art. i psykologi Thomas Hammerbrink, selvstændig. Han er tidligere klinisk psykolog og sexolog på Sexologisk Klinik, Rigshospitalet, og nu konsulent med speciale inden for retspsykologi og -sexologi (uhensigtsmæssig seksuel

adfærd, seksuelle krænkelse, overgreb og anden personfarlig og grov kriminalitet). Han udfører psykologiske og sexologiske undersøgelser med henblik på det videre behandlingsforløb og i henhold til retlige forhold og risikovurderinger ud fra personens intellektuelle og personligheds-mæssige funktioner samt data om sociale, helbreds-mæssige og øvrige forhold.

Tidspunkt: 12. april 2011 kl. 10.00 – 17.00
13. april 2011 kl. 8.30 – 15.00

Pris: 4.600 kroner

Tilmelding: Senest 8. februar 2011 på www.ndu.dk

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Der er plads til 40 deltagere. Pladserne bliver fordelt efter først-til-mølle princippet. Hurtig tilmelding anbefales på www.ndu.dk, da der hidtil har været rift om pladserne på NDU's efteruddannelsesforløb, temadage mv.

Man skal tilmelde sig hver enkelt kursus, man er interesseret i. Man kan således tilmelde sig ét enkelt eller helt op til seks forskellige forløb.

Tilmelding til hvert forløb er bindende. Melder man fra efter fristens udløb, forbeholder vi os ret til at opkræve den fulde pris.

Vi forbeholder os ligeledes ret til at aflyse et undervisningsforløb, hvis der er for få tilmeldte. Sker det, gives der besked herom umiddelbart efter tilmeldingsfristens udløb.

I prisen indgår materialer, forplejning og overnatning i enkeltværelser.

Kurserne finder sted på Severin Kursuscenter i Middelfart. Stedet ligger centralt i landet – i Middelfart – tæt ved motorvejsafkørslen. Der er hyppige togforbindelser til og fra Middelfart. Der er taxaholdeplads, og der afgår bybusser fra banegården hver halve time. Busstop 200 m. fra Severin Kursuscenter. Transporttid fra banegården til Severin er 10 min.

Severin
LILLEBÆLT

www.severinkursuscenter.dk

NDU
Netværket vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede
Engtoften 5. 8260 Viby J
Telefon 87 28 81 00
www.ndu.dk

midt
regionmidtjylland